

บทที่ 10

ปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics)

“ตามประเพณีเชิงพุทธิปัญญาที่ทรงพลัง วากยสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเครื่องหมายและความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องหมายด้วยกัน อรรถศาสตร์เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องหมายกับโลก และปฏิบัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องหมายกับผู้ใช้เครื่องหมาย”

Martin Atkinson, David Kelby and Iggy Roca: *Foundations of Linguistics*

จุดมุ่งหมาย

มนุษย์เกี่ยวข้องกับภาษามาตั้งแต่เกิด มนุษย์ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือแสดงความรู้สึก ความคิด ความต้องการ และเจตนาอารมณ์ ถ้าหากมนุษย์ไม่มีภาษาก็คงจะคิดอะไรที่เป็นนามธรรมได้ยาก ปฏิบัติศาสตร์สนใจเรื่องการใช้ภาษาของมนุษย์ การที่มนุษย์ใช้พจนกิจ (Speech Acts) ก็เพื่อจะแสดงจุดประสงค์ ความเชื่อ ความต้องการ และเจตนาอารมณ์ของตน ทฤษฎีปฏิบัติศาสตร์ควรจะประกอบด้วย

1. การจำแนกพจนกิจ
2. การวิเคราะห์และการนิยามพจนกิจประเภทต่าง ๆ
3. ข้อกำหนดเกี่ยวกับการนิพจน์ (expression) ว่า
 - ก. นิพจน์ดังกล่าวนั้นใช้ (โดยหมายถึงที่พูดและตรงไปตรงมา) เพื่อกระทำอะไร (ในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง)
 - ข. นิพจน์นั้นมีการใช้แตกต่างกันอย่างไร
 - ค. นิพจน์ที่ต่างกันมีการใช้เหมือนกันอย่างไร
4. การแสดงความสัมพันธ์ของการใช้ภาษาโดยหมายถึงที่พูดและตรงไปตรงมากับ
 - ก. โครงสร้างภาษา (อรรถศาสตร์, วากยสัมพันธ์, สรรพวิทยา)
 - ข. โครงสร้างของลักษณะเหตุการณ์ (ที่ทำให้เกิดการติดต่อสื่อสาร) ลักษณะของการสนทนา และระดับทางสังคม

ค. ความหมายของผู้พูด, เจตนาในใจของผู้พูด, การคาดคิดล่วงหน้าเอาไว้ และความเข้าใจ

จุดมุ่งหมายข้างบนนี้เป็นจุดประสงค์รวมอันเป็นที่สนใจของศาสตร์หลายสาขา ได้แก่ ปรัชญา ภาษาศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา นักปรัชญาจะสนใจจุดมุ่งหมาย (1) และ (2) นักภาษาศาสตร์จะสนใจจุดมุ่งหมาย (3 ก), (4 ก) และ (4 ข) นักจิตวิทยาสนใจที่จะค้นคว้าเกี่ยวกับว่าการใช้ภาษามีกระบวนการอย่างไร สมองจดจำอย่างไร และได้มาอย่างไร ส่วนนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาจะสนใจจุดมุ่งหมาย (4 ข) อันเกี่ยวกับการใช้ภาษาของมนุษย์ในสังคม ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นเราจึงถือว่าพจนกิจริยาเป็นศูนย์สนใจของปฏิบัติศาสตร์ ฉะนั้นจึงมีเรื่องที่เกี่ยวข้อง 3 เรื่องด้วยกัน คือ ประเภทของพจนกิจริยา การศึกษาวิธีต่างๆ ที่จะใช้พจนกิจริยา และปรากฏการณ์เชิงภาษาศาสตร์ที่ปฏิบัติศาสตร์สนใจ

ประเภทของพจนกิจริยา

พจนกิจริยาแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ 4 ประเภท ตามแนวคิดของ Austin (1962) และ Searle (1969) ดังนี้

1. **สัทกิจริยา** (utterance acts) ได้แก่ การเปล่งเสียงออกมาเป็นเสียง พยางค์ คำ วลี และประโยคที่มนุษย์ในสังคมเดียวกันเข้าใจได้ ในแง่ของการใช้ภาษา การเปล่งเสียงเป็นพจนกิจรินี้ไม่น่าสนใจและไม่น่าเอาใจใส่ เพราะมีช่วยให้เกิดการสื่อสารระหว่างมนุษย์ นกแก้ว นกขุนทองก็เปล่งเสียงได้ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องสังเคราะห์เสียงก็เปล่งเสียงได้ ปัจจุบันนี้คอมพิวเตอร์เครื่องคิดเลข ก็เปล่งเสียงและให้เสียงดนตรีได้ ฉะนั้น การเปล่งเสียงโดยไม่สนใจว่าเสียงนั้นมีความหมายอะไร เกี่ยวข้องกับการใช้ในสถานการณ์อย่างไร จะไม่มีประโยชน์ต่อการศึกษาในเชิงภาษาศาสตร์เลย

2. **ภาษกิจริยา** (illocutionary acts) ได้แก่ การพูดที่เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ เช่น การให้สัญญา การรายงาน การบอกกล่าว การโต้ถาม การเล่าความ การขู่ การขอร้องหรือร้องขอ การแนะนำ การออกคำสั่ง การเสนอแนะ ดังตัวอย่าง เช่น

- (1) ก. ผม (ขอ) สัญญาว่าจะคืนเงิน 100 บาทให้คุณพรุ่งนี้
- ข. ผม (ขอ) สนับสนุนเขาให้เป็นนายกรัฐมนตรี
- ค. ผม (ขอ) บอกให้คุณออกไปได้แล้ว
- ง. ผม (ขอ) บอกคุณให้รู้เสียก่อนว่า อย่ามายุ่งกับลูกสาวผมอีกนะ

ภาษากิริยานั้นมีลักษณะเด่นอยู่ 3 ประการ คือ ถ้าต้องการให้เป็นการพูดที่ได้ผล จะต้องใช้ประโยคที่แจ่มแจ้ง มีเจตนาอารมณ์และความตั้งใจที่แน่นอนภายใต้สถานการณ์ที่เหมาะสมที่ควรประการหนึ่ง มีจุดสนใจอยู่ที่การสื่อสารโต้ตอบกันอีกประการหนึ่ง และให้เป็นที่น่าสนใจและรับรู้จากผู้ฟังด้วย ซึ่งประการสุดท้ายนี้เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการสื่อสารโต้ตอบอย่างสมบูรณ์ขึ้นและเกี่ยวข้องกับพจนกิริยาประเภทที่สามที่จะกล่าวถึงต่อไป

Searle (1977: 34-37) ได้แบ่งภาษากิริยาออกเป็น 5 ประเภท คือ

ก. การบอกกล่าว อันประกอบด้วย การบอกกล่าวธรรมดา การให้คำยืนยัน การอธิบาย การคาดการณ์ และการจำแนกประเภท ดังตัวอย่าง เช่น .

- (2) ก. ผมขอยืนยันว่าเขาบริสุทธิ์ใจต่อคุณ
- ข. ผมขอทำนายว่าเขาจะเป็นใหญ่เป็นโต
- ค. ผมจัดมะเขือเทศเป็นพวกผัก ไม่ใช่ผลไม้
- ง. ผมเรียกเขาว่าเฒ่าซึ่ง

ข. การพูดสั่ง เป็นความพยายามที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังทำอะไรสักอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้พูดจะต้องใช้การสั่ง การบังคับ การขอร้อง การกำหนด และการร้องขอ ดังตัวอย่างเช่น

- (3) ก. ฉันสั่งให้เธอทำเตียงให้เรียบร้อย
- ข. ดิฉันบังคับเขาให้หาคำตอบให้ได้
- ค. ผมกำหนดให้เขามาทำงานแต่เช้า
- ง. ผมร้องขอความเป็นธรรมต่อศาล

ค. การพูดให้สัญญา เป็นการทำให้ผู้พูดสัญญาว่าจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยการสัญญา การสาบาน การรับประกัน และการปวารณา ดังตัวอย่างเช่น

- (4) ก. ผมสัญญาว่าจะรักคุณคนเดียว
- ข. ผมสาบานว่าผมไม่ได้ทำผิด
- ค. ผมรับประกันว่าเขาเป็นคนดี
- ง. ผมขอปวารณาตัวรับใช้ประชาชน

ง. การแสดงความรู้สึก เป็นสภาวะทางจิตใจที่ผู้พูดแสดงออกมาว่าตนรู้สึกอย่างไร ได้แก่ การขอบคุณ การแสดงความดีใจด้วย การรู้สึกเสียใจ และการขอโทษ ดังตัวอย่างเช่น

- (5) ก. ผมขอขอบคุณที่กรุณามาเยี่ยมผม
- ข. ผมดีใจด้วยที่คุณสอบได้ที่หนึ่ง
- ค. ผมเสียใจด้วยที่แมวคุณถูกรถทับ

ง. ผมขอโทษที่เหยียบเท้าคุณ

จ. การประกาศ เป็นกิจกรรมที่ผู้พูดหรือผู้กระทำการให้ผู้อื่นรู้ ได้แก่ การประกาศสงคราม การประกาศเรื่องราวต่างๆ การคัดค้าน การเลิกคบหาสมาคม การคว่ำบาตร การแต่งตั้ง และอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกันนี้ ดังตัวอย่างเช่น

(6) ก. ผมขอปิดประชุม

ข. เราขอแต่งตั้งเขาเป็นตัวแทนของพวกเรา

ค. เราขอคัดค้านการตั้งคลังอาวุธในประเทศไทย

ง. ผมขอเลิกติดต่อค้าขายกับเขาเด็ดขาด

3. ปฏิภาษกิริยา (perlocutionary acts) เป็นการกระทำการพูดตามประเภทที่สองแล้วมีผลเกิดขึ้นตามมา เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพูดให้ได้ผลก็ได้แก่ การชักชวน การลวงให้หลงเชื่อ การทำให้ไขว้เขว การยั่วโทสะ การทำให้กลัว การทำให้อาย การสร้างความบันเทิงใจ การสร้างความประทับใจ เป็นต้น

ปฏิภาษกิริยานั้นมีลักษณะที่แตกต่างจากภาษากิริยา คือ ปฏิภาษกิริยานั้นสืบเนื่องมาจากสัทกิริยา (การเปล่งเสียง) และภาษากิริยาที่มีผลต่อความคิด ความรู้สึก และปฏิภาษกิริยาของผู้ฟัง ขณะที่ภาษากิริยาไม่คำนึงถึงความคิด ความรู้สึก และปฏิภาษกิริยาของผู้ฟัง ฉะนั้น เราไม่สามารถจะนำประโยค (1 ก)-(1 ง) มาในเชิงปฏิภาษกิริยาได้

(7) ก. ผม (ขอ) สร้างความประทับใจให้คุณรักผมได้

ข. ผม (ขอ) ทำให้คุณเชื่อว่าประเทศไทยจนที่สุดในโลก

จะเห็นได้ว่าทั้ง 2 ประโยคข้างต้นเป็นประโยคที่ถูกต้องในภาษา แต่จะใช้เริ่มต้นในการพูดอย่าง (1 ก)-(1 ง) ไม่ได้ ประโยค (7 ก) และ (7 ข) จะใช้ได้ต่อเมื่อผู้ฟังยอมรับแล้ว โดยไม่มีคำว่า “ขอ” ในวงเล็บ ขณะที่ประโยค (1 ก)-(1 ข) จะใช้ได้โดยมีคำว่า “ขอ” หรือไม่ก็ได้ ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า ภาษากิริยาเป็นสื่อให้เกิดปฏิภาษกิริยา ปัจจุบันนี้การค้นคว้าเกี่ยวกับการปฏิภาษกิริยายังไม่ลึกซึ้งเท่าการค้นคว้าเกี่ยวกับภาษากิริยา ฉะนั้น จึงเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งที่นักศึกษาด้านภาษาศาสตร์ควรจะทำให้ความสนใจว่าการพูดอย่างไรจะมีผลต่อผู้ฟัง พ่อค้า นักโฆษณา มิจฉาชีพสืบแปดมงกุฏ คนหลอกลวง นักต้มมนุษย์ นักการเมือง นางนกต่อ และแม่แต่พวกเจ้าชู้ทั้งหลาย จะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับปฏิภาษกิริยาอย่างมาก

4. ประพจน์กิริยา (propositional acts) เป็นพจนกิริยาที่กล่าวถึง อ้างถึง และ ยืนยันสิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้ว แตกต่างจากสิ่งที่เป็นการบอกกล่าวธรรมดา หรือไต่ถามธรรมดา เช่น

- (8) ก. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระสติปัญญา เป็นเลิศ
 ข. ลิเบียลอบวางระเบิดที่ไนน์ที่นี้อยู่เสมอ
 ค. มหาวิทยาลัยรามคำแหงตั้งขึ้นเมื่อปี 2514

จะเห็นได้ว่า (8 ก)-(8 ค) มีลักษณะเป็นพจนกิจริยาเชิงการพูด แต่ขณะเดียวกันก็ เป็นการอ้างอิงถึงและยืนยันด้วย

อย่างไรก็ตามใครจะบอกว่า การแบ่งพจนกิจริยาไม่จำเป็นต้องเป็น 4 ประเภทดัง ที่กล่าวข้างต้น ประชาชนแต่ละท่านอาจจะมีแนวคิดแตกต่างกันไป และเรียกชื่อประเภทของ พจนกิจริยาแตกต่างกันไปด้วย ในบทนี้เราคงจะเน้นภาษากิริยาและประพจนกิจริยามากกว่า อย่างอื่นเพราะเป็นกิจกรรมที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารมากที่สุด ส่วนสัทกิจริยานั้นเกี่ยวข้องกับ สัทศาสตร์และสรววิทยาแล้ว และปฏิภาษากิริยาจะกล่าวถึงบ้างพอสังเขป เก็บเอาไว้ให้ผู้ สนใจทางภาษาและภาษาศาสตร์ทำการวิจัยกันต่อไป

การใช้พจนกิจริยาแบบต่าง ๆ

Akmajian, Demers and Harnish (1980 : 272-279) ได้กล่าวถึงการใช้พจนกิจริยา 6 แบบ ดังนี้

	พจนกิจริยาที่ 1 ตรง	พจนกิจริยาที่ 2 อ้อมก้อม
1. ผมเจ็บคอ	หมายความว่าพูด	-
2. อาหารอย่างนี้หมายถึงไม่แลเลย	ไม่หมายความว่าพูด	-
3. ผมชอบกระเป๋านั้น	หมายความว่าพูด (บอกกล่าว)	ไม่หมายความว่าพูด (ร้องขอ)
4. จะจุดพลุแล้วนะ	หมายความว่าพูด (บอกกล่าว)	หมายความว่าพูด (เตือน)
5. อ้อยชอบให้คุณเหยยเธอแน่	ไม่หมายความว่าพูด (บอกกล่าว)	ไม่หมายความว่าพูด (ขอร้อง)
6. เข้าป่าไปเบี	ไม่หมายความว่าพูด	หมายความว่าพูด

จะเห็นได้ว่าการใช้ภาษากิริยานั้นอาจจะแบ่งได้เป็น 6 อย่าง ดังข้างบนนี้ กล่าวคือ ภาษากิริยาที่หมายอย่างทีพูด (literal) ซึ่งหมายถึงว่าผู้พูดพูดออกมาอย่างไร ใจก็หมายถึงอย่างนั้น ซึ่งตรงข้ามกับไม่หมายอย่างทีพูดคือ พูดอย่างหนึ่งแต่หมายถึงอีกอย่างหนึ่ง เช่น

(9) ก. เด็กคนนี้หน้าตาน่าเกลียด (หมายความว่า เด็กคนนี้เป็นคนหน้าตาน่ารักดี แต่พูดตรงความหมายไม่ได้ เพราะมีความเชื่อว่าผีจะมาเอาเด็กไป เด็กจะตาย)

ข. คุณอยากไปก็ไปสิ (หมายความว่าไม่อยากจะให้ไป)

ค. แหมวันนี้พี่แต่งตัวสวยจริงนะ (หมายความว่าพี่แต่งตัวผิดปกติไม่เห็นจะสวยเลย)

ง. ทำอย่างนั้นก็ดีแล้วนี่ (หมายความว่าทำอย่างนั้นผู้พูดไม่เห็นด้วย)

จ. แล้วอย่าลืมกลับมาขอเงินแม่ทุกเดือน ๆ นะ (หมายความว่าผู้พูดไม่พอใจที่มาขอเงินแม่ทุกเดือน เป็นการพูดแตกดัน)

การใช้พจนกิริยานั้นอาจจะเป็นการใช้อย่างตรงไปตรงมา (direct) ต้องการอะไรก็พูดอย่างนั้น หรือเป็นการใช้อย่างอ้อมค้อม (indirect) ซึ่งเป็นการพูดอย่างหนึ่งเพื่อให้ได้อีก อย่างหนึ่ง เช่น

(10) ก. เพื่อน ๆ เขาไปเที่ยวเชียงใหม่กันจะแม่ (เป็นการบอกว่า ผู้พูดก็อยากไป เชียงใหม่เหมือนกัน)

ข. ตอนกลางวันคุณพ่อไปทำงานไม่มีใครอยู่บ้านเลยคะ (เป็นการเชื้อเชิญให้ผู้ฟังมาหาที่บ้านตอนกลางวัน)

ค. น้าผมลุ่มไป 25 ไร่ เลยไม่ทราบจะไปฟังใคร (เป็นการบอกว่าจะขอยืมเงินผู้ฟัง)

ง. ผมชอบคุณทำผมแบบนี้ (เป็นการบอกว่าผู้ฟังน่ารักดีที่ทำผมแบบนี้)

ขอให้เปรียบเทียบประโยค (9) กับ (10) ว่ามีลักษณะพจนกิริยาแตกต่างกันอย่างไร

(11) ก. ผมเจ็บคอ

ข. เวลาเท่าไรคะ

ค. อย่าลืมแวะมาอีกล่ะ

(12) ก. ผมปวดหัวไปหมดแล้ว

ข. เวลาเท่าไรแล้ว

ค. ช่วงนี้งานผมเยอะจริง ๆ

จะเห็นได้ว่า (11 ก)-(11 ค) เป็นการพูดอย่างตรงไปตรงมา และตรงตามทีพูด แต่ (12 ก)-(12 ค) กลับตรงกันข้าม เป็นการพูดอย่างไม่ตรงตามทีพูด อย่าง (12 ก) ผู้พูด

อาจจะไม่ปวดหัวจริงแต่รำคาญที่มีคนมาทำเรื่องให้ยุ่งวุ่นวาย ส่วน (12 ข) ต้องการจะเตือน
แขกที่มาหาว่าผู้พูดมีฐานะจะต้องทำ ขอให้แขกรีบไปเสีย เป็นการพูดอย่างอ้อมค้อม ส่วน
(12 ค) เป็นการบอกแขกว่าผมไม่มีเวลาให้คุณ อย่าแะมาหาอีกนะ เป็นการพูดอ้อมค้อมเช่นกัน

สำหรับประโยค อาหารอย่างนี้หมายถึงไม่แลเลย เป็นประโยคที่ไม่ตรงตามที่พูด
แต่เป็นการพูดอย่างตรงไปตรงมาว่าอาหารนี้แย่มาก ประโยคลักษณะนี้ประโยคอื่น เช่น

(13) ก. คุณพูดอีกก็ถูกอีก

ข. ผมไม่เคยคิดเลยว่าเขาจะเลวอย่างนั้น

ค. เธอสวยเป็นบ้าเลย

สำหรับประโยค ผมชอบกระเป๋านั้น เป็นการบอกกล่าวหรือรายงานผู้ฟังว่า ผู้พูด
ชอบกระเป๋า แต่ขณะเดียวกันก็บอกว่าผู้พูดก็บอกว่าอยากได้กระเป๋านั้นด้วย เป็นการพูด
อย่างอ้อมค้อม

สำหรับประโยค จะจุดพลุแล้วนะ เป็นการบอกกล่าวหรือรายงานว่าจะเริ่มจุดพลุ
กันแล้ว ขณะเดียวกันก็เป็นการเตือนผู้ฟังให้ระวังตัวไว้ด้วย เพราะจะมีเสียงดังหรือพลุอาจ
จะแตกมาถูกเข้าได้

ส่วนประโยค อ้อยชอบให้คุณแห่เธอแน่ เป็นการพูดที่ไม่ตรงตามที่พูดที่จริง
เพราะอ้อยไม่ชอบเลยที่คุณไปแห่เธอ ลักษณะของประโยคดังกล่าวนี้เป็นลักษณะแตกคั้น
และขณะเดียวกันก็เป็นการบอกเชิงขอร้องว่าอย่าไปแห่อ้อยอีกเลย เธอไม่ชอบ

ส่วนประโยคเข้าป่าไปใบ้ ผู้พูดมิได้พูดตรงตามที่พูด แต่เป็นการแสดงความไม่
พอใจออกมาจริง ๆ ว่าไม่ต้องการให้ผู้ฟังมายุ่มยามด้วย ขณะเดียวกันในทางอ้อมก็หมายความว่า
ถ้าผู้ฟังหายหน้าไปเข้าป่าไปเสียได้ก็ดี ¹

การใช้ประพจน์กิริยา

ปกติแล้วประพจน์กิริยานั้นสามารถใช้แบบไม่ตรงตามที่พูดและตรงไปตรงมา เช่น

(14) ทำเนียบรัฐบาลประกาศว่าจะลดราคาน้ำมันลงอีก

ในกรณีนี้คำว่าทำเนียบรัฐบาล หมายถึง โฆษกรัฐบาลที่มาพูดแทนรัฐบาลชุดปัจจุบัน
มิใช่สถานที่ทำการของรัฐบาล หรือ

(15) เขาคือเด็กกอแห่งสงขลา

เด็กกอแห่งนครปฐมเป็นที่รู้จักกันดีว่ามีภรรยามาก ฉะนั้น คนที่มีภรรยามาก
คนอื่นจึงเรียกชื่อว่าเด็กกอ ทั้งๆ ที่เขาเองมิได้ชื่อเด็กกอเลย แต่คนอื่นพากันเรียกเขาเช่นนั้น
เพราะพฤติกรรมทางเพศของเขาเหมือนเด็กกอแห่งนครปฐม

สำหรับการยืนยันอย่างไม่ตรงตามที่พูดและอ้อมค้อมก็ได้แก่ประโยคที่ว่า

(16) อ้ายหมอนั้นมันเลื้อร้าย

ผู้พูดมิได้หมายความว่าตรงตามที่พูดว่าคนนั้นเป็นสัตว์ร้าย แต่เป็นการบอกทางอ้อมว่าอย่าไปยุ่งกับผู้ชายคนนั้น เพราะเขามีประวัติไม่ดีเกี่ยวกับผู้หญิง ใครซนยุ่งด้วยเป็นต้องเสิร์จเรียบริ้อยทุกราย

การใช้ปฏิภาณกิริยา

เมื่อผู้พูดมีเจตนาจะให้ผู้ฟังโกรธก็มักจะพูดดูถูกผู้ฟังจนผู้ฟังโกรธขึ้นมา เช่น

(17) พวกแกเนะมันควายดี ๆ นี่เอง²

ผู้พูดมิได้หมายความว่าคนฟังเป็นควาย เป็นสัตว์ แต่เปรียบผู้ฟังว่าโง่เหมือนควาย เมื่อผู้ฟังถูกว่าเช่นนี้ย่อมจะโกรธ

(18) นึกว่าพบนางสาวไทยนะเนี่ย

ผู้พูดมิได้หมายความว่าผู้ฟังเป็นนางสาวไทย แต่เปรียบเทียบความงามของผู้ฟังเหมือนกับนางสาวไทย ทำให้ผู้ฟังปลาบปลื้มอันเป็นผลในทางอ้อมที่เกิดขึ้นกับผู้ฟัง ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่าการเยินยอ การดูถูก เป็นวิธีการที่พบบ่อย ๆ ในการพูดให้ได้ผล

ปรากฏการณ์เชิงภาษาศาสตร์ที่ปฏิบัติศาสตร์สนใจ

ปรากฏการณ์ทางภาษาศาสตร์ที่ปฏิบัติศาสตร์สนใจในปัจจุบันนี้ หาได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับพจนกิริยาและแบบการใช้พจนกิริยา แต่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างนิพจน์ที่กล่าวออกมาและบริบทของถ้อยคำในบางลักษณะ ปรากฏการณ์ดังกล่าว ได้แก่ มูลบท (presupposition) การอนุมาน (inference) และลักษณะบ่งบอกเป็นนัย (implicatures)

มูลบท

เนื่องจากนักภาษาศาสตร์แต่ละท่านได้ใช้ศัพท์คำว่า มูลบท แตกต่างกันไปดัง เช่น Lakoff (1970: 175) กล่าวว่า “ภาษารวมชาติใช้สำหรับการสื่อสารในบริบทและทุกครั้งที่ผู้พูดใช้ประโยคในภาษา เขาสร้างข้อสมมติ (assumptions) บางอย่างเกี่ยวกับบริบทนั้น” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(19) ก. วิชัยเลิกตีเมียแล้ว

ข. วิชัยยังไม่เลิกตีเมีย

ค. วิชัยตีเมีย

(20) ก. ผมรู้ว่าดำเป็นสายลับ

ข. ผมไม่รู้ว่าคุณดำเป็นสายลับ

ค. ดำเป็นสายลับ

กล่าวได้ว่าประโยค (19 ก) และ (19 ข) เป็นมูลบทของประโยค (19 ค) ในทำนองเดียวกันประโยค (20 ก) และ (20 ข) ก็เป็นมูลบทของประโยค (20 ค) เพราะทั้งประโยคบอกเล่าและปฏิเสธมีมูลบทเหมือนกันโดยประโยค (19 ค) ก็ดี หรือ (20 ค) ก็ดี ได้รับมูลบทความจริงมาจากประโยคแรกสองประโยค

Jackendoff (1972 : 230) ใช้คำว่า มูลบท แปลกไปจาก Lakoff โดยกล่าวว่า “เราจะใช้...ความเป็นมูลบทของประโยคในการแสดงข้อสนเทศ (information) ในประโยค ซึ่งผู้พูดคาดว่าทั้งผู้พูดและผู้ฟังต่างก็รู้” ดังตัวอย่างเช่น

(21) ก. มารุตมาหาคุณเมื่อเช้านี้หรือ

ข. ไม่ใช่มารุตหรือมาหาคุณเมื่อเช้านี้

ค. มีคนมาหาคุณเมื่อเช้านี้

(22) ก. มานี้จำได้ว่าต้องกินยาทุกเย็น

ข. มานี้จำไม่ได้ว่าต้องกินยาทุกเย็น

ค. มานี้ควรจะกินยาทุกเย็น

จะพบว่าประโยค (21 ก) และ (21 ข) เป็นมูลบทของประโยค (21 ค) และในทำนองเดียวกันประโยค (22 ก) และ (22 ข) ก็เป็นมูลบทของประโยค (22 ค) ซึ่งเงื่อนไขที่ปรากฏใน (21 ค) หรือ (22 ค) เป็นข้อสนเทศที่ปรากฏร่วมใน (21 ก-21 ข) และ (22 ก-22 ข) ตามลำดับ

Fillmore (1971: 276) เป็นอีกท่านหนึ่งที่กล่าวถึงมูลบทว่า “ลักษณะที่เรียกว่ามูลบทของสถานการณ์เชิงการสื่อสารทางภาษานั้น ข้าพเจ้าหมายถึงเงื่อนไขต่างๆ ที่สอดคล้องกันเพื่อที่จะทำให้ภาษากิริยาในการพูดประโยคใดประโยคหนึ่งกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ” และยังมีนักภาษาศาสตร์อีกท่านหนึ่งคือ Keenan (1971: 40) เขียนไว้ในหนังสือเล่มเดียวกับที่ Fillmore เขียนว่า “หลายประโยคมีบังคับว่าเงื่อนไขหรือบริบทที่กำหนดขึ้นเชิงวัฒนธรรมจะต้องสอดคล้องกันเพื่อที่จะเข้าใจประโยคนั้นได้...เงื่อนไขเหล่านี้ก็คือ มูลบทของประโยค... การพูดประโยคใดประโยคหนึ่งออกมาได้จะต้องมีมูลเหตุทางปฏิบัติศาสตร์ว่าบริบทของประโยคนั้นจะต้องเหมาะสม” ทั้ง Fillmore และ Keenan ต่างก็เล็งไปที่เงื่อนไขและบริบทที่ประโยคจะเกิดขึ้นเป็นสำคัญโดยถือเอาเงื่อนไขและบริบทเป็นมูลบท ดังตัวอย่างเช่น

(23) ก. แดงกล่าวหาว่าดำขโมยมะพร้าว

- ข. แต่งไม่ได้กล่าวหาว่าตำโหมยมะพร้าว
- ค. มีเรื่องที่น่ากล่าวหาเกี่ยวกับการขโมยมะพร้าว
- (24) ก. แกมันแล้วจริง ๆ
- ข. แกมันไม่เลวนักหรอก
- ค. ผู้พูดต้องสามารถผู้ฟังได้ หรืออย่างน้อยเป็นเพื่อนสนิทกัน

จะเห็นได้ว่ามูลบทตามแนวคิดของนักภาษาศาสตร์ทั้ง 4 ท่าน แตกต่างกันไป แต่ถึงกระนั้นก็มีลักษณะที่คล้ายกันอยู่ โดยเฉพาะใน (23) และ (24) จะพบว่า (23 ค) และ (24 ค) จะมีมูลบทที่ได้มาจาก (23 ก)-(23 ข) และ (24 ก)-(24 ข) ตามลำดับ

การอนุมาน

ปฏิบัติศาสตร์สนใจศึกษาประโยคที่ทำให้ผู้ฟังเกิดการอนุมานขึ้น ซึ่งประโยคในลักษณะนี้ปรากฏกับทุกภาษา เป็นประโยคที่เป็นเหตุเป็นผลแก่กัน ขอให้สังเกตประโยค

- (25) ก. ถ้าเธอตายหญ้าในสวนให้ฉัน ฉันจะให้เงินเธอใช้
- ข. ถ้าเธอไม่ตายหญ้าในสวนให้ฉัน ฉันก็ไม่ให้เงินเธอใช้
- (26) ก. ถ้าคุณหรือผมไปพูดกับเขา เขาก็คงยอม
- ข. ถ้าคุณและผมไปพูดกับเขา เขาก็คงยอม

ลักษณะบ่งบอกเป็นนัย

มีลักษณะอีกอย่างหนึ่งซึ่งผู้ฟังจับใจความและลักษณะที่ผู้พูดพูดออกมาเป็นนัยว่าผู้พูดมีเจตนาและเป้าประสงค์อย่างไร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (27) ก. หยิบออกมา
- ข. อयर็อง ถ้าไม่อยากตาย

ผู้ฟังอาจไม่เคยได้ยินประโยคเหล่านี้มาก่อนในชีวิต ประโยค (27 ก) แม้ว่าผู้พูดจะไม่ได้บอกว่าเป็นหยิบอะไรออกมา แต่สถานการณ์ก็บอกผู้ฟังว่า ผู้ฟังกำลังถูกจี้และถูกข่มขู่ให้หยิบเงินออกมา ส่วนประโยค (27 ข) เป็นการขู่ผู้ฟังว่าอयर็อง ถ้าหากอัยก็จะถูกทำร้าย ลักษณะเช่นนี้มิได้มีการพูดออกมาตรง ๆ แต่ก็มีลักษณะบ่งบอกเป็นนัย จากผู้พูดถึงผู้ฟังว่าเจตนาของผู้พูดเป็นอย่างไร แต่เมื่อไรที่ผู้ฟังไม่เข้าใจเจตนาของผู้พูด กระบวนการสื่อสารก็จะไม่สมบูรณ์ แต่ถ้าผู้ฟังทราบเจตนาของผู้พูดกระบวนการนั้นก็สมบูรณ์

สิ่งที่ปฏิบัติศาสตร์สนใจก็คือ การหากฎเกณฑ์เกี่ยวกับหน้าที่และการใช้ประโยคในภาษาว่าเกี่ยวข้องกับ การพูดตรงไปตรงมาหรืออ้อมค้อม และหมายอย่างไรที่พูดหรือไม่หมายความว่าพูด แทนที่จะมองด้านวากยสัมพันธ์และโครงสร้างของประโยค ปฏิบัติศาสตร์เชื่อว่า

การใช้ภาษาก็มีกฎเกณฑ์กำหนดขึ้นได้เหมือนกัน และเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ในการสื่อสารเป็นอย่างมาก เราจะพบว่า ประโยคที่นำมาศึกษาเกี่ยวกับปฏิบัติศาสตร์เป็นประโยคที่ใกล้เคียงกับประโยคในการสนทนาและชีวิตประจำวันมากกว่าประโยคที่นำมาศึกษา สำหรับวากยสัมพันธ์ เมื่อกล่าวถึงวากยสัมพันธ์เราสนใจว่าประโยคนั้นเป็นประโยคที่ต้องการ และมีความสมบูรณ์ทางไวยากรณ์หรือไม่เท่านั้นเอง แต่ปฏิบัติศาสตร์สนใจว่า จะเอาประโยคเหล่านั้นมาใช้อย่างไร ในสถานการณ์อย่างไร มีความหมายอย่างไร พูดหรือไม่ และพูดอย่างไร ตรงหรืออ้อมค้อม

ตัวอย่างเกณฑ์กำหนดทางปฏิบัติศาสตร์

ปกติแล้วไม่ว่าเราจะทำอะไรในชีวิตของเราที่อยู่กันเป็นสังคมจะต้องประกอบด้วยกฎทั่วไปและกฎเฉพาะ เช่น การขับรถในประเทศไทย มีกฎจราจรทำให้ขับรถซ้าย อย่าขับรถขวา เมื่อไฟเขียวให้ไปได้ เมื่อไฟแดงให้หยุด เรียกว่าเป็นกฎทั่วไป เพราะมีลักษณะของกฎ เช่น

- (28) ก. ทำอย่างนี้ อย่าทำอย่างนั้น
- ข. ทำอย่างนี้ได้ต่อเมื่อเป็นอย่างนั้น

แต่ถ้าเราขับรถในถนนช่องทางเดินรถช่องเดียวบนถนนที่รถสวนกันได้ ถ้ารถข้างหน้าวิ่งช้าเราก็อยากจะแซง แต่ถ้าแซงก็เป็นการขับรถขวาไป จึงต้องมีกฎเฉพาะขึ้นว่าให้แซงขวาได้ถ้าหากเส้นกลางถนนเป็นเส้นที่ประ ไม่ต่อเนื่องกัน ถ้าเป็นเส้นหนาต่อเนื่องกัน ขับแซงไม่ได้ ฉะนั้น กฎเฉพาะจะมีลักษณะของกฎเป็น

- (29) ทำอย่างนี้ถือว่าเป็นอะไรสักอย่างหนึ่งในบริบทอย่างนั้น

ดังตัวอย่างเช่น ขับรถแซงขวาถือว่าเป็นผิดกฎจราจรถ้ากลางถนนขีดเส้นหนาต่อเนื่องกันเอาไว้ เป็นต้น

ถ้าหากเราศึกษาการใช้ประโยคที่เกี่ยวกับการให้สัญญาในกรณีที่หมายอย่างที่เราพูดและพูดตรงไปตรงมา ดูว่าควรมีกฎเกณฑ์ทางปฏิบัติศาสตร์อย่างไรบ้าง สมมติว่า ผู้พูด พ. พูดประโยค (30 ก) กับผู้ฟัง ฟ. เราอาจเขียนเป็นแผนผังได้ตาม (30 ข)

- (30) ก. ผมสัญญาว่าจะเอาเงินมาใช้คุณพรุ่งนี้
- ข. พ. สัญญาว่าจะทำกิริยา ก. ให้ ฟ.

มีเงื่อนไขอะไรบ้างเมื่อใช้คำว่าสัญญาแล้ว ทั้ง พ. และ ฟ. จะเกี่ยวข้องและรับผิดชอบ

1. ขอให้สังเกตว่าเมื่อเราบอกเพื่อนว่าเราคิดว่าจะไปเที่ยวพัทยาวนรุงขึ้น แต่พอวันรุ่งขึ้นเราไม่ได้ไปพญา ก็ไม่ถือว่าเราผิด แต่เราไม่ได้ทำอย่างที่คิด แต่ถ้าเราสัญญากับใครแล้ว

ไม่ได้ทำตามสัญญา นั่นถือว่าผิดสัญญา ฉะนั้น การให้สัญญาจะต้องจัดอยู่ในเงื่อนไขของ
สารถะสำคัญ (essential condition.) นั่นก็คือ

(31) ผู้พูดมีพันธะที่จะต้องทำกิริยา ก.

2. จริงอยู่การให้สัญญาก็มีการผิดสัญญาได้และบางที่บางคนก็ตั้งใจจะผิดสัญญา
ตั้งแต่ให้สัญญาแล้ว ในกรณีดังกล่าวถือว่าขาดความจริงใจ เงื่อนไขของ ความจริงใจ (sincerity
condition) นับว่าเป็นสิ่งสำคัญของการให้สัญญา

(32) ผู้พูด พ. ตั้งใจจะทำกิริยา ก.

3. บางครั้งคนให้สัญญานั้นก็มีความจริงใจที่จะรักษาสัญญาแต่เขาไม่มีความสามารถ
หรือไม่มีความพร้อมที่จะรักษาสัญญาได้ เช่น นาย ก. ขอยืมเงินนาย ข. มา 500 บาท แล้ว
สัญญาว่าจะคืนเงินให้ปลายเดือน เขารู้ว่ามีพันธะจะต้องกระทำคือคืนเงิน 500 บาท ให้นาย
ข. เขามีความจริงใจว่าจะคืน แต่เมื่อถึงปลายเดือนเข้าจริง เขาไม่มีเงิน เขาไม่พร้อมที่จะคืน
เงินให้ นาย ข. ได้ ฉะนั้น เงื่อนไขของการสัญญาจะต้องรวมเอาเงื่อนไขของ การจัดเตรียม
(preparatory condition) เข้าด้วย

(33) ผู้พูด พ. เชื่อว่าการทำกิริยา ก. อยู่ในความสนใจของผู้ฟัง ฟ. และผู้พูด พ.
เชื่อว่าตัวเอง (พ) มีความสามารถจะทำกิริยา ก.

4. เราต้องแยกกันให้ได้ว่า การสัญญากับการบอกกล่าวต่างกันอย่างไรบ้าง ปกติ
แล้วเราบอกกล่าวเรื่องอะไรกันก็ได้ แต่การสัญญานั้นมีข้อจำกัดอยู่ 2 ประการ คือ

ก. การสัญญาจะเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือเรื่องในอนาคต เราไม่สามารถจะ
สัญญาเหตุการณ์ในอดีต แม้ว่าเราจะพูดได้ว่า

(34) ผมสัญญาไว้เมื่อ 10 ปีที่แล้วว่าผมจะมาพบคุณในวันนี้ ผมได้มาแล้วครับ

ขอให้สังเกตว่าแม้เหตุการณ์จะกำลังเกิดขึ้นก็ยังคงมีลักษณะอนาคตสัมพันธ์ซึ่ง
จะต้องใช้ จะ ในอนุประโยคที่ตามหลังสัญญาด้วย

ข. การสัญญานั้นจะต้องเป็นกิริยาที่ผู้พูดจะเป็นผู้กระทำหรือประธานของประโยค
จะต้องเป็นผู้กระทำด้วยตนเอง แม้เราจะพบประโยคว่า

(35) ผมสัญญาว่าเขาจะมาหาคุณพรุ่งนี้

(36) ผมสัญญาว่าผลการเรียนของเขาจะดีขึ้น

ประโยค (35) และ (36) เป็นประโยคลดรูปเพราะ มาจากประโยค (27) และ (38)
ตามลำดับ

(37) ผมสัญญาว่าจะบอกให้เขามาหาคุณพรุ่งนี้

(38) ผมสัญญาว่าผมจะสอนพิเศษให้เขาจนผลการเรียนของเขาจะดีขึ้น

ฉะนั้น เงื่อนไขสุดท้ายก็คือ เงื่อนไขเนื้อหาเชิงประพจน์ (propositional condition) ซึ่งอาจจะเขียนเป็นกฎได้ว่า

(39) ผู้พูด พ. ยืนยันอนาคตกิริยา ก. ของตนเอง (พ)

การวิเคราะห์การสัญญาก็พอสรุปได้ว่า ประกอบด้วยเงื่อนไข 4 ประการข้างต้น ตาม Akmajian, Demers and Harnish (1980: 267-294) แต่การที่จะสรุปเป็นกฎทางปฏิบัติศาสตร์นั้นควรเป็นกฎตามแบบ (28) ที่เรียกว่ากฎทั่วไป และ (29) ที่เรียกว่า กฎเฉพาะ ฉะนั้น คำว่า "สัญญา" ก็ควรจะเขียนเป็นกฎทางปฏิบัติศาสตร์ว่า

(40) ก. กฎเนื้อหาเชิงประพจน์

สัญญาจะใช้ต่อเมื่อ ก. เป็นอนาคตกิริยาที่ผู้พูด พ. เป็นผู้กระทำ

ข. กฎการจัดเตรียม

สัญญาจะใช้ต่อเมื่อผู้พูด พ. เชื่อว่ากิริยา ก. อยู่ในความสนใจของผู้ฟัง ฟ. และผู้พูด พ. สามารถกระทำกิริยา ก. ได้

ค. กฎความจริงใจ

สัญญาจะใช้ต่อเมื่อผู้พูด พ. ตั้งใจที่จะทำกิริยา ก.

ง. กฎสารัตถะสำคัญ

การพูดว่าสัญญาถือว่าเป็นพันธะในการกระทำกิริยา ก.

เราจะพบว่า (40 ก)-(40 ค) เป็นกฎทั่วไปและ (40 ง) เป็นกฎเฉพาะ

ฉะนั้น การวิเคราะห์การใช้เชิงปฏิบัติศาสตร์ในกรณีอื่นก็ย่อมกระทำได้โดยยึดเงื่อนไข 4 ประการข้างต้น

สรุป

ปฏิบัติศาสตร์จำแนกพจนกิจออกเป็น 4 ประเภทคือ สัทกิจ ภาษกิจ ปฏิภาษกิจ และประพจนกิจ และภาษกิจยังแบ่งออกเป็น การบอกกล่าว การพูดสั่ง การพูดให้สัญญา การแสดงความรู้สึก และการประกาศ ทฤษฎีการใช้ภาษาที่เป็นมาตรฐานตามแนวปฏิบัติศาสตร์นั้น ยึดการใช้ภาษาโดยหมายอย่างทีพูดและตรงไปตรงมาเป็นหลัก เพราะผู้ฟังไม่ต้องรับภาระหนักในการแปลและตีความคำพูดของผู้พูด ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็ว แต่เมื่อไรมีการใช้ภาษาโดยไม่หมายอย่างทีพูดและอ้อมค้อมจะเพิ่มภาระให้ผู้ฟัง จนบางครั้งการสื่อสารจะสะดุดหยุดลง เพราะผู้ฟังไม่เข้าใจ หรือไม่อาจจะอนุมานเจตนาารมณ์ของผู้พูดได้ แต่อย่างไรก็ตามก็มีลักษณะการใช้พจนกิจ 6 แบบแตกต่างกันออกไป ปัจจุบันมีการค้นคว้ามากในแง่ของปฏิบัติศาสตร์เกี่ยวกับภาษกิจและประพจนกิจ แต่ที่จริงแล้วปฏิภาษกิจก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจค้นคว้ามาก นอกจากนั้นปรากฏการณ์เชิงภาษาศาสตร์ที่ปฏิบัติศาสตร์สนใจได้แก่ มूलบท การอนุมานและลักษณะบ่งบอกเป็นนัย

เชิงอรรถ

- ¹ ในภาษาไทยเมื่อเราบอกว่าเข้าป่าไปป่านั้นมีประโยคภาษาอังกฤษที่ใช้ในความหมายเดียวกันคือ Go fly a kite. หมายถึงว่า ไม่มีอะไรทำก็ไปชักวาวเล่น อย่ามาเกะกะกวนใจอยู่ที่นี่ จะเห็นว่าเจตนาอารมณ์เหมือนกัน แต่พื้นเพทางวัฒนธรรมต่างกัน จึงใช้ประโยคต่างกันไป
- ² คนไทยเปรียบเทียบควายกับคนโง่ แต่ในภาษาอังกฤษจะพูดว่า You turkey! เพราะฝรั่งเชื่อว่าไก่วงโง่ที่สุดในบรรดาสัตว์ เพราะเมื่อเวลาฝนตกลงมาไก่วงมักจะสงสัยว่า ฝนตกมาได้อย่างไร จะเหยหน้าจนสลักหน้าฝนตาย ฉะนั้น คนที่มีฟาร์มไก่วง เวลาฝนตกจะต้องไล่ไก่วงให้อยู่ในร่ม ถ้าอยู่กลางแจ้งจะสลักหน้าฝนตายหมด

แบบฝึกหัด

1. ในแง่ของสัทกิริยา เมื่อออกเสียงคำว่า ดาย (หญ้ำ) ถาก (หญ้ำ) ถาง (หญ้ำ) ตัด (หญ้ำ) ต่างก็มีความหมายแตกต่างกันออกไป จงบอกลักษณะแตกต่างดังกล่าว
2. จงหาคำที่แสดงภาษกิริยา 6 คำ และอธิบายว่าทำไมจึงเป็นภาษกิริยา มิใช่ปฏิภาษกิริยา
3. จงหาคำที่แสดงปฏิภาษกิริยา 6 คำ และอธิบายว่าทำไมจึงเป็นปฏิภาษกิริยา มิใช่ ภาษกิริยา
4. ลักษณะแตกต่าง 3 ประการระหว่างภาษกิริยาและปฏิภาษกิริยาคืออะไร
5. การดูถูกส่วนมากมักจะเป็นปฏิภาษกิริยาที่ไม่หมายอย่างทีพูด จงหาตัวอย่าง การดูถูก โดยที่หมายอย่างทีพูด
6. ประโยคต่อไปนี้เข้าแบบการใช้พจนกิริยาแบบใด
 - ก. ผมปวดกะโหลกจริง ๆ
 - ข. วัชระเป็นคนบ้านน้ำลาย
 - ค. ปล่อยให้รวยเสียให้เซ็ด
 - ง. ผมมีแต่ลูกบังเกิดเกล้า
 - จ. แกมันชิงหมาเกิด
 - ฉ. หลายคนถูกกล่าวหาว่าเป็นนกสองหัว
7. ยกตัวอย่างประโยคที่แสดงมูลบทอย่างน้อย 3 กรณี
8. ยกตัวอย่างประโยคที่ผู้ฟังต้องใช้การอนุมานมา 2 ประโยค
9. จงอธิบายให้เห็นว่าประโยค "ไม่ว่าที่ไหนในโลกเศรษฐกิจกำลังแย่" มีลักษณะบ่งบอกเป็นนัย
10. จงวิเคราะห์คำต่อไปนี้ตามแบบวิธีของปฏิบัติศาสตร์
 - ก. ขอร้อง
 - ข. รับรอง
 - ค. ประกาศ
 - ง. ห้าม

บรรณานุกรม

- Akmajian, **Adrian. Richard A. Demers, and Robert M. Harnish.** 1980. *Linguistics: An Introduction to Language and Communication.* Cambridge, MA. MIT Press.
- Austin, **John L.** 1962. *How to Do Thing with Words.* Cambridge, MA. Harvard University Press.
- Fillmore, Charles. 1971 **Verbs of judging: an exercise in semantic description.** *Studies In Linguistic Semantics.* cd. by C. Fillmore and T. Langendoen. New York. Holt, Rinehart and Winston.
- Geis, M. and Arnold Zwicky. 1971. On invited inference. *Linguistic Inquiry* 2. 561-566
- Grice, H.P. 1975. *Logic and conversation. Syntax and Semantics, Vol.3,* ed. by P. Cole and J. Morgan. New York, Academic Press.
- Jackendoff, **Ray S.** 1972. *Semantic Interpretation in Generative Grammar.* Cambridge. MA. MIT Press.
- Karttunen, Lauri. 1977. Presupposition and linguistic context. *Proceedings of the Texas Conference of Performatives. Presuppositions, and Implicatures.* cd. by A. Roger, B. Wall. and J.P. Murphy. 149-160. Arlington, VA. Center of Applied Linguistics.
- Keenan, Edward. 1971. Two kinds of presupposition in natural language. *Studies in Linguistic Semantics.* cd. by C. Fillmore and T. Langendoen. New York. Holt, Rinehart and Winston.
- Lakoff, George. 1970. **Linguistic and natural logic.** *Synthese* 1/2. 151-271.
- _____. 1977. Pragmatics in natural logic. *Proceeding of the Texas Conference on Performatives. Presupposition, and Implicatures.* ed. by A. Roger, B. Wall, and J.P. Murphy, 79-106. Arlington. VA. Center of Applied Linguistics.
- Ross, John R. 1970. On declarative sentences. *Readings in English Transformational Grammar.* ed. by R. Jacobs and P. Rosenbaum, 222-272. Boston, MA, Ginn & Co.
- _____. 1977. Where to do things with words. *Proceedings of the Texas Conference on Performatives. Presuppositions, and Implicatures.* cd. by A. Roger, B. Wall, and J.P. Murphy. 47-66. Arlington, VA. Center of Applied Linguistics.
- Sadock, Jerrold M. 1974. *Toward a Linguistic Theory of Speech Acts.* New York. Academic Press.
- _____. 1977. Aspects of linguistic pragmatics. *Proceedings of the Texas Conference on Performatives. Presuppositions, and Implicatures.* cd. by A. Roger, B. Wall. and J. P. Murphy. 67-78. Arlington. VA. Center of Applied Linguistics.
- Searle, **John R.** 1966. *Speech Acts.* Cambridge, UK. Cambridge University Press.
- _____. 1977. A classification of illocutionary acts. *Proceedings of the Texas Conference on Performatives. Presuppositions, and Implicatures.* cd. by A. Roger B. Wall, and J. P. Murphy, 27-46. Arlington. VA, Centre of Applied Linguistics.
- Stalnaker, Robert. 1977. Pragmatic presuppositions. *Proceedings of the Texas Conference on Performatives. Presuppositions, and Implicatures.* ed. by A. Kogcr. B. Wall. and J.P. Murphy. 135-148. Arlington VA. Center of Applied Linguistics.
- Thomason, **Richmond H.** 1977. Where pragmatics fits in. *Proceedings of the Texas Conference on Performatives, Presuppositions, and Implicatures.* ed. by A. Roger. B. Wall. and J.P. Murphy. 161-166. Arlington, VA. Center of Applied Linguistics.